

Vec C-328/23

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

25. máj 2023

Vnútroštátny súd:

Oberster Gerichtshof

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

25. apríl 2023

Žalobcovia:

J

A

Žalované:

Reisebüro GmbH

R GmbH

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet konania vo veci samej

Ochrana spotrebiteľa – Balíky cestovných služieb a spojené cestovné služby – Smernica (EÚ) 2015/2302 – Ukončenie zmluvy o balíku cestovných služieb a právo na odstúpenie od zmluvy pred začatím poskytovania balíka služieb – Odstúpenie od zmluvy z dôvodu vzniku neodvratiteľných a mimoriadnych okolností v mieste destinácie – Predzmluvné informácie

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania:

Výklad práva Únie, článok 267 ZFEÚ

Prejudiciálne otázky

1. Má sa článok 12 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2302 z 25. novembra 2015 o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách (Ú. v. EÚ L 326, 2015, s. 1) vykladať v tom zmysle, že za neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré nastanú v mieste destinácie alebo v jeho bezprostrednej blízkosti, ktoré významne ovplyvnia poskytovanie balíka služieb alebo ktoré významne ovplyvnia prepravu cestujúcich do destinácie, a ktoré spotrebiteľa oprávňujú ukončiť zmluvu o balíku cestovných služieb bez zaplatenia akéhokoľvek stornovacieho poplatku, a na ktoré sa cestujúci odvoláva, sa majú považovať také okolnosti, ktoré

- môžu existovať už pri uzavretí zmluvy o balíku služieb; alebo
- pri uzavretí zmluvy o balíku služieb ešte nemôžu existovať, ale prvýkrát nastanú až medzi týmto okamihom a
- vyhlásením o ukončení zmluvy, alebo
- okamihom začiatku poskytovania balíka služieb?

2. Má sa článok 12 ods. 2 uvedenej smernice (EÚ) 2015/2302 vykladať v tom zmysle, že pod uvedenými neodvratiteľnými a mimoriadnymi okolnosťami sa majú chápať také okolnosti, ktoré

- zúčastneným stranám nie sú známe pri uzavretí zmluvy o balíku služieb; alebo
- zúčastneným stranám môžu byť známe pri uzavretí zmluvy o balíku služieb; alebo
- zúčastnené strany nemôžu pri uzavretí zmluvy o balíku služieb predpokladať alebo predvídať; alebo

- zúčastnené strany pri uzavretí zmluvy môžu predpokladať alebo predvídať – prípadne podľa akých konkrétnych kritérií vyplývajúcich zo smernice [ich môžu predpokladať alebo predvídať]; alebo

- sú zúčastneným stranám pri uzavretí zmluvy o balíku služieb síce zhruba známe, ale ešte nie sú v konkrétnej podobe (prípadne s nejakou pravdepodobnosťou) predvídateľné [napríklad, ak sú v dôsledku už niekoľko mesiacov (v tomto prípade viac ako desať) trvajúcej pandémie (v tomto prípade Covid-19) v dovolenkovej destinácii úradne nariadené dodatočné testy a/alebo obmedzenia vychádzať, respektíve sa voľne pohybovať]; alebo

- sa posúdia úplne bez ohľadu na vedomosť zúčastnených osôb len na základe objektívnych kritérií, prípadne akých konkrétnych kritérií vyplývajúcich zo smernice?

3. Má sa článok 5 uvedenej smernice (EÚ) 2015/2302 vykladať v tom zmysle, že pod predzmluvnými informáciami – najmä informáciami podľa článku 5 ods. 1 písm. f) o „zdravotných formalitách“, ktoré sa cestujúcemu poskytnú –, sa majú chápať aj také, ktoré sa týkajú testovania, ktoré je z dôvodu pandémie potrebné absolvovať v dovolenkovej destinácii a/alebo obmedzenia vychádzať alebo sa voľne pohybovať?

V prípade, ak je odpoveď na tretiu otázku kladná:

4. Má sa článok 5 uvedenej smernice (EÚ) 2015/2302 vykladať v tom zmysle, že v prípade, že strany vzájomnou dohodou zmenia podmienky zmluvy o balíku služieb po jej uzavretí (prispôbia; „zmenia rezerváciu“) – napríklad (ako v tomto prípade) s prihliadnutím na jednotlivé cestovné služby v zmysle článku 5 ods. 1 písm. a), ako prepravné služby, trasa alebo čas cesty, musia sa predzmluvné informácie, ktoré sa cestujúcemu poskytnú, opäť poskytnúť úplne (aj keď nie sú dotknuté „zmenou rezervácie“) alebo čiastočne alebo v aktualizovanej podobe?

Uvedené predpisy Únie

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2302 o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ a ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/314/EHS, najmä článok 5 a článok 12 ods. 2

Uvedené vnútroštátne predpisy

Pauschalreisegesetz (PRG) (zákon o balíkoch cestovných služieb), najmä § 2 ods. 12, § 4 ods. 1, § 10

Zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 Žalobcovia sú spotrebiteľmi a bývajú v Rakúsku v blízkosti nemeckej hranice. Žalovaná v prvom rade prevádzkuje cestovnú kanceláriu a pre žalobcov začiatkom roka 2021 sprostredkovala balík cestovných služieb na Kubu, ktorú organizovala žalovaná v druhom rade.
- 2 Žalobcovia sa 20. januára 2021, keď bol v Rakúsku z dôvodu pandémie COVID nariadený lockdown, obrátili na pracovníčku žalovanej cestovnej kancelárie, ktorú poznali.
- 3 Pracovníčka cestovnej kancelárie, ktorá pracovala z domu, žalobcov pozvala k sebe domov, kde im objasnila, že cestovanie je momentálne spojené s desaťdňovou karanténou po návrate do Rakúska, ako aj nevyhnutným PCR testom a v neskoršom čase by cestovanie bolo jednoduchšie, čo žalobcovia odmietli. Povedala, že lety na Kubu sú možné, čomu sa žalobkyňa v druhom rade potešila. Na otázku pracovníčky cestovnej kancelárie, či pre žalobkyňu v druhom rade je takáto cesta z dôvodu jej telesného postihnutia – okrem iného je odkázaná na invalidný vozík – vôbec možná, odpovedala kladne. Pracovníčka cestovnej kancelárie a žalobcovia chápali internetovú stránku rakúskeho ministerstva vnútra (BMEIA) v tom zmysle, že vstup na Kubu bol v tom čase možný, avšak ako pre let, tak aj pre vstup na Kubu bol nevyhnutný test PCR. Žalobcovia boli pracovníčkou cestovnej kancelárie upozorení na to, že cestujúci budú privezení do rezervovaného hotela a až kým nedostanú výsledky testov, musia zostať v hotelovom zariadení. To, že sa napriek negatívnemu výsledku testu môžu pohybovať mimo hotelového zariadenia až po piatom dni, pracovníčka cestovnej kancelárie nespomenula.
- 4 Žalobcovia si 20. januára 2021 rezervovali balík cestovných služieb od 13. februára 2021 do 3. marca 2021 s letom Mníchov-Frankfurt-Varadero (a späť), ako aj ubytovanie v hoteli s „all inclusive“.
- 5 V cestovných podkladoch, ktoré žalobcovia dostali 20. januára 2021 mailom, bolo poukázané na to, že cestujúci musia mať lekárske potvrdenie s negatívnym výsledkom testu PCR na vírus korona (COVID-19), ktoré bolo vystavené najviac 72 hodín pred ich príchodom a pri ich príchode sa podrobia ďalšiemu takémuto testu. Poskytnuté boli nasledovné informácie:

„Z dôvodu rozšírenia Koronavírusu (COVID-19) bolo od 19. decembra 2021 až do odvolania pre všetky turistické a nie nevyhnutné cesty vydané varovanie. Je potrebné počítať s existenciou obmedzení v leteckej doprave a cestovnom ruchu, ako aj s rozsiahlymi obmedzeniami vo verejnom živote.

– *Internetová stránka BMEIA*

Vstup na Kubu: Povolný.

Podmienky: negatívny test PCR pre SARS-CoV-2, nie starší ako 72 hodín pri vstupe. Ďalší test pri vstupe do krajiny na letisku. Žiadna karanténa. ...

– Od 1. januára 2021 sa pri vstupe predloží negatívny test PCR na SARS-CoV-2, ktorý nesmie byť starší ako 72 hodín. Dodatočne sa cestujúci, ktorí vstupujú do krajiny, na letisku podrobia testu na COVID, ktorého výsledok by mal byť k dispozícii za 24 – 48 hodín. Náklady na to sú momentálne 30 USD na osobu (platba kartou). Cestujúci, ktorí vstupujú do krajiny, musia uviesť adresu na Kube. Ak by bol výsledok testu pozitívny, sú vyzdvihnutí z tejto adresy a odvezení do karantény do štátnej inštitúcie. V prípade negatívneho výsledku testu je možné pohybovať sa v celej krajine. ...“

- 6 Okrem toho bolo odkázané na aktuálne požiadavky pre vstup a zdravotné požiadavky pre rakúskych štátnych príslušníkov na stránke BMEIA. Cestujúci sa majú včas informovať na príslušnom zastúpení v zahraničí. Najneskôr 48 hodín pred cestou je potrebné si prečítať aktuálne bezpečnostné varovania [nemeckého] Auswärtiges Amt (Ministerstvo zahraničných vecí, Nemecko) pre jednotlivé dovolenkové destinácie a prípadne prispôbiť cestovné doklady. Pre iných ako nemeckých štátnych občanov alebo občanov z krajín s vysokým rizikom pre ochorenie COVID-19 prípadne platia odlišné podmienky vstupu do krajiny. Je potrebné rešpektovať platné podmienky pre COVID-19 pre rezervované lety. Informácie k tomu sa nachádzajú na internetovej stránke príslušnej leteckej spoločnosti.
- 7 Dňa 22. januára 2021 pracovníčka cestovnej kancelárie žalobcom odovzdala cestovné doklady, pričom poukázala na nevyhnutnosť testu PCR pre let, ako aj opätovného testu PCR na letisku na Kube. To, že hovorili o prevažujúcom stupni výstrahy BMEIA pred cestovaním alebo o tom, že v čase rezervácie 20. januára 2021 pre Kubu existoval stupeň výstrahy 6, sa nepotvrdilo; o päťdňovej karanténe v hotelovom zariadení nehovorili.
- 8 Dňa 12. februára 2021 sa žalobca v prvom rade u pracovníčky cestovnej kancelárie informoval, či vyjadrenia týkajúce sa testov PCR ešte platia, čo potvrdila po tom, čo si pozrela internetovú stránku BMEIA. Podmienky vstupu do krajiny pre Kubu boli rovnako spomenuté, avšak pracovníčka cestovnej kancelárie nespomenula informáciu o vykonaní spoplatneného testu na piaty deň po vstupe do krajiny, ktorá tam bola pridaná 6. februára 2021. Aké povinnosti sa od turistov počas tohto času vyžadujú, rešpektíve čo nesmú robiť, nebolo možné zistiť.
- 9 Dňa 13. februára 2021 sa žalobcovia vydali na letisko Mníchov, kde im cesta bola odmietnutá, keďže sa nepreukázali testom PCR.
- 10 Po ich návrate a informácií pracovníčky cestovnej kancelárie na možnú vzniknutú paušálnu náhradu vo výške 85 % ceny cesty, sa strany dohodli na zmene rezervácie termínu cesty na 20. februára 2021 a na odlete z letiska Frankfurt nad Mohanom pri započítaní doteraz zaplatenej ceny cesty.

- 11 Dňa 19. februára 2021 žalobcovia od žalovanej v prvom rade dostali cestovné doklady, v ktorých sa opätovne odkazovalo na internetovú stránku BMEIA, a z týchto podkladov usúdili, že za vstup do Nemecka sú zodpovední sami.
- 12 Žalobcovia 18. a 19. februára 2021 ako na internetovej stránke BMEIA týkajúcej sa Kuby, tak aj na rôznych internetových stránkach (BMEIA, ÖAMTC, Nemecká vláda) našli informácie o podmienkach vstupu do Bavarska z Tirolska, ktoré bolo od 14. februára 2021 klasifikované ako územie s variantami vírusu za účelom tranzitu, s čiastočne rozpornými informáciami o tom, či a ak áno, za akých prísnych podmienok je takýto vstup možný.
- 13 Na internetovej stránke BMEIA bola v súvislosti s Kubou so stavom z 18. februára 2021 popri všeobecnej informácii pre konkrétnu krajinu uvedenej v bode 5 uvedená nasledovná informácia, ktorá tam v čase uzavretia zmluvy o balíku služieb, 20. januára 2021, ešte nebola obsiahnutá: „*Od 6. februára 2021 sa pri vstupe predloží negatívny PCR test na SARS-CoV-2, ktorý nesmie byť starší ako 72 hodín. Cestujúci, ktorí vstupujú do krajiny, sa dodatočne podrobia testu na COVID. Náklady na to momentálne predstavujú 30 USD na osobu (platba kartou). Následne povinná spoplatnená karanténa v zariadení určenom kubánskym štátom (väčšinou hotely). Ďalší spoplatnený test na piaty deň od vstupu do krajiny. Výsledok by mal byť k dispozícii od 24 do 48 hodín.*“
- 14 Dňa 19. februára 2021 prekonzultovala pracovníčka cestovnej kancelárie na základe otázky žalobkyne v druhom rade týkajúcej sa „karantény“ na Kube podmienky vstupu do krajiny s rakúskou ambasádou na Kube. Podľa rakúskej ambasády musia cestujúci ostať v hoteli, kým nemajú výsledok testu PCR, ktorý sa vykoná na mieste, počas tohto času sa však môžu voľne pohybovať po hotelovom zariadení, ktoré po 20:00 však v zásade nemôžu opustiť. To pracovníčka cestovnej kancelárie oznámila žalobkyni v druhom rade bez toho, aby sa predtým u žalovanej v druhom rade informovala o iných podmienkach karantény. O tom, či informácie na internetovej stránke BMEIA týkajúce sa Kuby o ďalšom teste na piaty deň po vstupe do krajiny boli správne, nehovorili. Žalobcovia to však predpokladali, keďže v ohlásení cesty na odkazovalo na internetovú stránku BMEIA. Vychádzali preto z desaťdňovej karantény na Kube a cestu už považovali za neprijateľnú.
- 15 Mailom zaslaným žalovanej v prvom rade z 19. februára 2021 žalobcovia vyhlásili, že „z dôvodu neodvratiteľných a mimoriadnych okolností (ukončenie zmluvy z dôvodu podstatnej zmeny okolností) nevycestujú“ a žiadali vrátenie zaplatenej sumy.
- 16 Dňa 19. februára 2021 pre Kubu existoval (najvyšší) 6. stupeň výstrahy BMEIA.

Základné argumenty účastníkov konania vo veci samej

- 17 Žalobcovia od žalovanej žiadajú spoločne a nerozdielne vrátenie celej ceny za cestu. Opierajú sa o porušenie povinnosti objasnenia a informačných povinností,

nesprávne poradenstvo a sprostredkovanie, ale aj o neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, ktoré uskutočnenie balíka cestovných služieb značne ovplyvnili a spravili neprijateľným.

- 18 Žalované sú názoru, že neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti neexistovali. Žalobcom bola pandemická situácia od začiatku známa, nové okolnosti nepribudli. Žalovaná v prvom rade ako sprostredkovateľka cesty nie je pasívne legitimovaná.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 19 Súd prvého stupňa žalobe v zásade vyhovel a zastával názor, že šiesty stupeň výstrahy pred cestou zistený 19. februára 2021 umožňuje odstúpenie od zmluvy podľa § 10 ods. 2 PRG, keďže tým bez ohľadu na okolnosť, že pandémia prevládala už rok, nastali mimoriadne okolnosti. Pre žalobcov nebolo predvídateľné, aké obmedzenia budú existovať pri vstupe do Nemecka, ale aj na Kubu, čo spolu viedlo k neprijateľnosti cesty. Okrem toho sú žalované zodpovedné za rozpory v zmluve, ktoré oprávňujú na náhradu škody, a ktoré žalobcov oprávňovali na zrušenie zmluvy.
- 20 Odvolací súd tento rozsudok zrušil a súdu prvého stupňa vrátil vec na účely opätovného vyhlásenia rozsudku po doplnení konania. Podmienky pre zrušenie zmluvy bez povinnosti odškodnenia neexistovali, keďže žalobcovia si balík cestovných služieb rezervovali s vedomosťou o pandémii a teda vydaných varovaní pred turistickými a nie nevyhnutnými cestami, a teda nemôžu byť chránení. Dodatočná karanténa po teste absolvovanom na Kube nie je neodvratiteľná a mimoriadna okolnosť, ktorá ovplyvňuje uskutočnenie balíka cestovných služieb. Pre chybu v prípade informácií týkajúcich sa zmeny rezervácie, ktoré sa žalobcom mali oznámiť, síce sprostredkovateľ a usporiadateľ cesty zodpovedá, avšak podľa zmluvného postavenia by žalobcom, ktorí by v prípade správneho objasnenia druhý krát nevycestovali a ktorí sú sami zodpovední za zmeškanie prvého termínu cesty, prináležalo vrátenie ceny cesty len po odpočítaní paušálneho odškodnenia vo výške 85 % ceny cestovných služieb, nie však ceny leteniek.
- 21 Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) má teraz rozhodnúť o opravnom prostriedku „Rekurs“ podanom žalobcami proti zrušeniu rozsudku, ktorým sa domáhajú obnovenia pôvodného rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým sa vyhovel žalobe. Ako súd posledného stupňa je Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) povinný podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, ak správne uplatnenie práva Únie nie je natoľko zrejmé, aby neostal žiaden priestor pre rozumné pochybnosti. Takéto pochybnosti v tomto prípade existujú.
- 22 O prvej otázke: Rozhodnutie sporu relevantným spôsobom závisí od výkladu článku 12 ods. 2, resp. článku 5 smernice 2015/2302, ktorým sa výklad § 10 ods. 2 a § 4 PRG riadi. Podobné otázky už boli Súdnemu dvoru viackrát predložené.

- 23 O druhej otázke: K výkladu článku 12 ods. 2 smernice 2015/2302, podľa ktorého cestujúcim prináleží zrušenie zmluvy bez stornovacích poplatkov, keď v mieste destinácie alebo v jeho bezprostrednej blízkosti nastanú neodvratiteľné a mimoriadne okolnosti, existujú v nemeckej literatúre rôzne názory. Zatiaľ čo niektorí autori považujú za nepodstatné, či mimoriadne okolnosti existujú pri uzavretí zmluvy alebo pri vyhlásení zrušenia zmluvy alebo až krátko pred začatím cesty, a uvádzajú, že bezplatné zrušenie pri existencii takýchto okolností by malo existovať aj vtedy, ak cestujúci s vedomím o pandémii rezervuje balík cestovných služieb, napríklad v (nakoniec zbytočnej) nádeji, že sa situácia do začatia cesty opäť zlepší, iní zastávajú názor, že bezplatné zrušenie môže byť odôvodnené len takými udalosťami, ktoré pri rezervácii boli nepredvídateľné, keďže predvídateľné okolnosti neboli „neodvratiteľné a mimoriadne“. Opäť iní [autori] naopak zdôrazňujú, že okolnosť oprávňujúca k zrušeniu zmluvy nemusí byť nepredvídateľná. Rad iných autorov rovnako zdôrazňuje, že nemôže byť chránený ten, kto svoju cestu rezervuje napriek vedomosti o existujúcom nebezpečenstve.
- 24 O tretej a štvrtej otázke: Znenie a odôvodnenia smernice 2015/2302 neponúkajú jasné objasnenie toho, aké predzmluvné informačné povinnosti by sa mali uložiť usporiadateľovi cesty a/alebo sprostredkovateľovi cesty s prihliadnutím na „zdravotné formality“ v článku 5 ods. 1 písm. f), a či sú tým myslené aj okolnosti týkajúce sa pandemických opatrení v dovolenkovej destinácií, ktoré sú v tomto prípade relevantné pre rozhodnutie.
- 25 Článok 5 ods. 1 písm. f) smernice 2015/2302 na jednej strane nie je obsiahnutý vo výpočte informácií v článku 6 ods. 1, ktoré majú byť „integrálnou“ súčasťou zmluvy o balíku cestovných služieb. Na druhej strane článok 7 ods. 2 upravuje, že zmluva o balíku cestovných služieb má obsahovať celý obsah dohody, ktorý zahŕňa všetky informácie uvedené v článku 5 ods. 1 písm. f).
- 26 Predzmluvné informácie sa podľa článku 5 ods. 1 smernice 2015/2302 poskytnú „pred tým, ako sa cestujúci zaviazajú zmluvou o balíku cestovných služieb alebo inou zodpovedajúcou ponukou“, avšak podľa znenia ostáva nejasné, či a aké informačné povinnosti existujú v akom rozsahu, ak sa po prvom uzavretí zmluvy o balíku cestovných služieb jej časti opäť prejednávajú a následne dohodnú v zmenenej podobe („zmena rezervácie“).